

Onderwerp

Ontwikkelen van een omgevingsmonitor omgevingsvisie

Opsteller	Kristiaan Laumen	Collegebesluit	18 februari 2025
Programma	Wonen en Stedelijke ontwikkeling	Behandeldatum Raad	
Portefeuillehouder	N.P. Vergunst	Status	Openbaar

Samenvatting

Op 24 april 2024 besprak u het raadsvoorstel over de uitgangspunten voor het beleidshuis van de omgevingsvisie (agendapunt 7.2). U heeft toen het voorstel geamendeerd vastgesteld met het amendement 'Su casa es nuestra casa'. Met dit amendement besloot u dat het college in het eerste kwartaal van 2025 een voorstel aan de raad moet voorleggen over het ontwikkelen van een omgevingsmonitor.

Het college stelt voor een omgevingsmonitor te ontwikkelen waarbij verschillende uitgangspunten worden gehanteerd, namelijk: de monitor stelt u in staat om te spreken over trends, ontwikkelingen en dilemma's, de monitor gaat over de voortgang van de doelen uit de omgevingsvisie, de monitor verschijnt eens per twee jaar en het is een verzamelmonitor waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande databronnen.

Voorstel

1. Een omgevingsmonitor te ontwikkelen waarbij de volgende uitgangspunten worden gehanteerd, namelijk:
 - a. De monitor gaat in op de voortgang van de doelen van het omgevingsvisiebeleid;
 - b. De monitor is een verantwoordingsdocument, waarbij het college in algemene zin en per beleidsthema (sociale en gezonde stad, aantrekkelijke stad, economisch veerkrachtige stad en duurzame stad) verschillende trends, ontwikkelingen en dilemma's beschrijft;
 - c. De raad ontvangt de omgevingsmonitor eens per twee jaar, waarbij de raad de monitor eens per vier jaar als losstaand document ontvangt en eens per vier jaar als onderdeel van de evaluatie van de omgevingsvisie;
 - d. Bij het opstellen van de omgevingsmonitor wordt gebruik gemaakt van bestaande databronnen en monitors.

Aanleiding

Op 24 april 2024 besprak u het raadsvoorstel over de uitgangspunten voor het beleidshuis van de omgevingsvisie (agendapunt 7.2). U heeft toen het voorstel geamendeerd vastgesteld met het amendement 'Su casa es nuestra casa' (ID 391).

U nam met het amendement twee besluiten:

- U besloot los van de omgevingsvisie thematische visies en gebiedsvisies te blijven vaststellen.
- Daarnaast besloot u dat het college in het eerste kwartaal van 2025 een voorstel aan de raad zal voorleggen over het ontwikkelen van een omgevingsmonitor. Met

Raadsvoorstel

deze omgevingsmonitor zal het college minimaal tweejaarlijks aan de raad rapporteren over voortgang van ambities en doelen uit de omgevingsvisie en omgevingsprogramma's en zal daarin actuele trends en dilemma's en een eventuele noodzaak voor bijstelling of actualisatie beschrijven.

Over het tweede besispunt gaat dit raadsvoorstel. Het college geeft hiermee invulling aan uw besluit van 24 april 2024.

Beoogde impact

Dit voorstel sluit aan bij de ambitie: *“We zijn een aantrekkelijke stad om te wonen, met goede werklocaties, openbare ruimtes en voorzieningen.”* Het draagt bij aan het doel: *“We behouden en versterken de ruimtelijke kwaliteit van onze stad, door zorg te dragen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.”* Hierbij is de volgende activiteit opgenomen: *“We monitoren de voortgang van de hoofddoelen uit de omgevingsvisie en nieuwe trends. Iedere twee jaar brengen we een monitor uit.”*

Argumenten

1.1. *De raad heeft gevraagd om een voorstel over de ontwikkeling van een omgevingsmonitor.*

Dat betekent dat nu geen volledige omgevingsmonitor wordt gepresenteerd, maar de kaders om te komen tot de omgevingsmonitor. De volledige monitor ontvangt de raad voor de zomer van 2026. Op dat moment kan ook bepaald worden of de monitor genoeg informatie geeft om te kunnen spreken over de voortgang van de doelen van het omgevingsvisiebeleid.

1.2. *De monitor verschijnt iedere twee jaar.*

Hiermee volgt het college het amendement van uw raad.

1.3. *De omgevingsmonitor past binnen de beleidscyclus.*

Sinds januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet gaat uit van de beleidscyclus. Dat is een gesloten systeem waarin beleid steeds opgesteld, uitgevoerd, geëvalueerd en aangepast wordt. Monitoring heeft hierin een belangrijke rol als onderdeel van de terugkoppeling.

1.4. *Een monitor wordt gebruikt om beleid te verantwoorden.*

Het betreft een verantwoording door het college. Bij de omgevingsmonitor kan het gesprek hierover met de raad, het college aanleiding geven om de inzet van het college om de doelen uit de omgevingsvisie uit te voeren bij te stellen. Ook wordt in de monitor aangegeven of hiervoor een aanpassing van de omgevingsvisie nodig is. Deze inzichten kunnen aanleiding geven om via een startnotitie uiteen te zetten welke aanpassingen van de omgevingsvisie nodig zijn.

Pas bij de evaluatie kan het gesprek met de raad aanleiding geven om de omgevingsvisie, of thematische visies op ambitie en doelstellingniveau te herijken, c.q. te verrijken, en de raad voor te stellen nieuwe ambities en doelen vast te stellen.

1.5. *De omgevingsvisie bevat verschillende doelen die gemonitord kunnen worden.*

Raadsvoorstel

De monitor laat zien hoe het in Nijmegen gaat met de vier beleidsthema's uit de omgevingsvisie. Daarnaast kan op hoofdlijnen ingegaan worden op andere thema's, zoals: de nabije en rechtvaardige stad en brede welvaart. De monitor gaat in op cijfermateriaal en bevat kwalitatieve uitspraken over trends, ontwikkelingen en dilemma's, zoals gesignaleerd door het college. Op deze manier wordt de raad in staat gesteld om iedere twee jaar inhoudelijk te spreken over de omgevingsvisie.

De beleidsthema's zijn: sociale en gezonde stad, aantrekkelijke stad, economisch veerkrachtige stad en duurzame stad.

1.6. Aanvullend op bestaande monitoringsinstrumenten.

De monitor helpt bij het levend houden van de omgevingsvisie en is aanvullend op bestaande monitoringsinstrumenten, zoals de Stads- en Wijkmonitor. Hierin is bijvoorbeeld ook een samenvatting opgenomen van verschillende onderwerpen. Met de monitor hebben we niet de ambitie volledig te zijn, maar willen we gevoel krijgen of we op de goede weg zijn.

Omdat we al veel bestaande monitoringsinstrumenten hebben, is het efficiënt om daarvan gebruik te maken. We hebben bijvoorbeeld indicatoren in de Stadsbegroting, dashboards over de thema's: bevolking, woningmarkt, wijk informatie, verschil wijken en stadsdelen en andere cijfers over Nijmegen (bijvoorbeeld over ondernemen). We maken ook verschillende jaarverslagen en monitors, zoals de binnenstadsmonitor. Ook onderzoeken we regelmatig in regionaal verband de woonbehoefte.

Omdat we gebruik maken van bestaande gegevensbronnen, zal de omgevingsmonitor een verzamelmonitor worden en geen nieuwe gegevensbronnen bevatten.

1.7. De Omgevingseffectrapportage (OER) geeft aan waar we op kunnen monitoren.

Bij het opstellen van de omgevingsvisie 2020 is een OER uitgevoerd. Hierin is een overzicht met thema's opgenomen waarop gemonitord kan worden. Naast dat er al veel gemonitord wordt, is het volgens de OER belangrijk dat diverse thema's en criteria worden gemonitord. Hierbij gaat het om biodiversiteit, stikstofdepositie, hittestress en wateroverlast, bereikbaarheid en energie. Deze thema's worden veelal gemonitord via de Stads- en Wijkmonitor en verschillende dashboards. De thema's worden zoveel als mogelijk opgenomen in de omgevingsmonitor.

1.8. Dit voorstel heeft geen gevolgen op het gebied van inclusiviteit en toegankelijkheid.

Dit voorstel bevat alleen uitgangspunten over het komen tot een omgevingsmonitor en gaat niet over inclusiviteit en toegankelijkheid.

1.9. Het is mogelijk om een eerste monitor in 2026 uit te brengen.

De eerste monitor zal het college in 2026 opleveren. Dat is een logisch moment, omdat dan ook nieuwe gegevens in de Stads- en Wijkmonitor beschikbaar zijn.

Kanttekeningen

1.1. De gemeente heeft al een Stads- en Wijkmonitor.

Met de jaarlijkse Stads- en Wijkmonitor geeft het gemeentelijke bureau Strategie en Onderzoek (team Onderzoek & Statistiek) een beeld van de staat en ontwikkeling van de

stad en wijken. Veel thema's uit de omgevingsvisie komen in de Stads- en Wijkmonitor terug. Daarom willen we dubbel werk voorkomen.

1.2. Er wordt op veel beleidsterreinen al gemonitord.

Veel beleidsterreinen zijn al bezig met (opzetten van) een monitor. Daarom stellen we u voor om in de omgevingsmonitor alleen op de beleidsdoelen uit de omgevingsvisie te monitoren.

1.3. Monitoren is niet hetzelfde als evalueren.

In dit voorstel ligt de focus op het monitoren van de omgevingsvisie. Met de monitor laten we zien wat de staat van de fysieke leefomgeving is en vertellen we welke trends zichtbaar zijn (doelbereiking). Een monitor kan dienen als 'early warning', maar is geen evaluatie. Evalueren is het beoordelen van de waargenomen inhoud, processen of effecten van een beleid aan de hand van bepaalde criteria. Dat gaat verder dan het monitoren van beleid.

1.4. Onderwerpen worden nog verder uitgewerkt.

Voor sommige onderwerpen wordt nog gewerkt aan indicatoren en monitoringsinstrumenten. Zo bent u 23 april 2024 geïnformeerd over het monitoringsplan biodiversiteit en werken we aan een monitor versnelling mobiliteitstransitie. Daarnaast bevat de omgevingsvisie ambities die lastiger te monitoren zijn, zoals rechtvaardigheid. Hiervoor is een kwalitatieve duiding beter werkbaar.

1.5. Het ontwikkelen van een digitaal dashboard ligt voor de hand, maar is nog niet praktisch.

Een praktische invulling van de monitor is het ontwikkelen van een digitaal dashboard. Maar dit vraagt meer studie. Dit heeft er mee te maken dat u naast cijfers ook toelichting op verschillende trends wil zien. Dit vraagt een tekstuele toelichting. In de gemeentelijke dashboards kan dit (nog) niet. Bovendien wilt u de monitor inzetten om te spreken over de stand van zaken van de omgevingsvisie. Dit rechtvaardigt een document met tekstuele toelichting.

1.6. Er zijn nog geen omgevingsprogramma's gemaakt.

Op dit moment zijn er nog geen omgevingsprogramma's gemaakt. Deze zijn dus nog niet te monitoren. Het college zal in een omgevingsprogramma ingaan op monitoring en evaluatie.

1.7. We monitoren met deze omgevingsmonitor geen omgevingswaarden.

De gemeente Nijmegen heeft geen omgevingswaarden vastgesteld. Een omgevingswaarde is een maatstaf voor de staat of de kwaliteit van de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan. Heeft een overheid een omgevingswaarde heeft vastgesteld? Dan is die overheid verplicht om te meten en te beoordelen of aan die waarde wordt voldaan.

1.8. Fatale termijn: het is praktisch, maar niet noodzakelijk, dit voorstel voor de behandeling van de omgevingsvisie te behandelen.

Dit voorstel gaat over uitgangspunten voor een omgevingsmonitor. Het feit dat de gemeente een omgevingsmonitor maakt, zal ook in algemene zin in de geactualiseerde omgevingsvisie worden opgenomen. Daarom is het praktisch om de uitgangspunten voorafgaand aan de behandeling van de geactualiseerde omgevingsvisie te bespreken.

Raadsvoorstel

Het was de planning om u in staat te stellen de geactualiseerde omgevingsvisie juli 2025 vast te stellen. Omdat het college meer tijd neemt om de aangenomen moties bij de gebiedsuitwerkingen te verwerken, is deze planning niet meer haalbaar. Het is nu de planning om u in staat te stellen de geactualiseerde omgevingsvisie in september 2025 vast te stellen.

Financiën

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen. In de begroting voor 2025 is het maken van een monitor opgenomen als activiteit bij het programma Wonen en Stedelijke Ontwikkeling.

Vervolg

Het college ontwikkelt de eerste omgevingsmonitor. Hierbij selecteert het college de voor de omgevingsvisie meest waardevolle gegevensbronnen. Het college zal de raad met een brief informeren over de vaststelling van de omgevingsmonitor. Het college streeft ernaar om de omgevingsmonitor voor de zomer van 2026 vast te stellen.

Vervolgens is het college van plan om een evaluatie uit te voeren. Het streven is om in de loop van 2028 de raad hierover met een brief te informeren. Zowel het proces als de inhoud van de evaluatie moeten nog worden vormgegeven.

Bijlage

- Overzicht van gegevensbronnen
- Amendement 'Su casa es nuestra casa'